

Тофиг Маһмуд редакциямыза һәкајә тәғдим етмишди. Ону чапа һазырлајанда ешитдик ки, Т. Маһмудун бу ај 50 јашы тамам олмушду. Кәлил, шаир вә журналист кими таңадығымыз, вәхтиял муш. Ијиди де муһтөзм сурәтдә гәзетимиздә чыхыш еден Тофиг Маһмуду 50 јашы муһасибәтилә үрәкдән тәбрик едәк, она јени јарадычылыг угурлары арзулајаг.

Мешәбәји Мурад мәнн һәмшә мешәбә кәлмәјә чагырырды. Мән де тәнбаллик етмәјиб, бир күн онун јәмәдығи рәјон кәлиб чыхдим. Евн рәјонун гуртарчагында, тәзә салынмыш паркдан аралыда, балача дег чәйини үст һиссәсиндә, үч гөвәг ағачын иһәтәсиндә јәрләширдим. Сәһәр-сәһәр бу әвә јазынлашондә көрдүм ки, Мурад дөји ләкчәрдән бәхир, нәсә чош фикриләдир, гәшгабағлыдыр. бирдән мәнн көрдү, дөјәсч, тәнкмады. Ләкчәрдән араланыб гәлијә кәлди, пилләләрн дүшүб гәбәгымә јәриди, бирдән гырышығы ачылды:

— Пәһо, кимн көрүрәһ!— дөјиб, голларыны ачды.— Кәл көрүм, вә дә хиләф чыхан гөвәг, хош кәлимсәк.

Мәнн бағрына бәсди, әлләримдән төтүб ушаг кимн әвә сары чыкды.

— Әвә нисә, Мурад гәрдаш!

Кәлмәјә, мешәбә.

— Дөјирсән, чај-чәрәк јәмәдәһ!

— Мән һазыр кәлимшәм. Јолчу јолда көрәк. Амма дә көрүм, гәһни нисә гәрәдир!

— Әшшн, тәнкмадығым бир адам нәчә күндүр ки, бу мешәбә кәлиб-кәдир. О күн дә көрдүм ки, ики олдурлар. Ја нымда дә онр гыз! Шалвары, финдиқуруш бир шеј! Чин вурду сәјнимә. Дөдим ки, бу күн дөјәһи онлары көзләјим, јохларын көрүм кимдәлир, бу мешәбә нә әдирләр!

— Дәмәк, онлары көзләјәчәк сәһи!

— Јох, чаным. Дәһә сәһин кимн гөнағы гојуб кәдә-күдәһи дөһлиһә дүшмәјәчәкә ки!

Мурадин әвә кирмәһи млә чыхмағы бир олды. Аты дә һәјтәдә ојләјырды. Көдиб атын чиләвуңдан тутду:

— Кәл, мән.— дөди.— Јохса јәруләр сәһи!

— Јох, Мурад гәрдаш, пилјәдә кәтмәк истәјирәм.

Дөг чәйини јаны млә кәдирдик. Чај дөшләрн үстү иһә сүрәтлә ахырды. Бәз'ән шәхәләрн, ики-үч јәрдән кечир, сонра ашмады бирләширдим. Чәйин сүју кәз јәшы кимн дупдур иди, һундурдә ағачлар чохлашды. Јошуш бәшланодә Мурад ага мийди, Ат јохушу чәтнинликлә гәлхырды. Мурад мәннә сәһи дөндү:

— Мәннн сөвдјинн бир чығыр вәр. Инди кәрәкәчәксән.

Гаршыда јәшыллыг тор кимн гәһилләшди. һәр ики тәрәфдән јән-јәнә дүзуән ағачларын үстүнү бурјујән сармашылар јәшыл дивәрләр кими учелырды. Ону сөвдјини чығыр бу ики јәшыл, дәр дивәрн арасындән кәчиб кәдирдик. Бура чәтәндә Мурад атдан дүшдү, әвәләчә әзү бу дәр јолә кирди, сонра аты ардычнә апарды. Мән дә атын әрхәсинә кәдирдик. Уз-узә дөјәһиш бу ики јәшыл дивәр соннн кәјә гәдәр гәлхырды. Ағачларын һәмсы бир бойдә иди, гол-бол иди ки, сону көрүнурдү. Бир әз гәбағдә бу дивәрләр сөг тәрәфә өјилди, јәкә өјин мәнзәрә ачылды. Бу дөфә гаршыда јәшыл дивәр вәрды, чүнкн чығыр јәнә мөшәһин иһнә кирдиңди. Бура чәтәндә, дөг мөшәһин сәһилсиз, чығырсиз дөрилийн бәшләды. Мурад мәнн көзләјирди. Мәнн кәрјә дөндүлд, ики јәшыл дивәр арасындән узанн чығыре бир дә бәздим. Мурад етә мийди. Ат јүзәријә дөләмә-дөләмә кәчиб кәдирдик. Мән онун ардычнә кәдир, арабир дөјәһиш ағачларын арасындән гаршыдагы мешәли дөгә бәхырдым. Сөјрәк, нәзик думан архәсиндән јәшыллыг сән дәрәчә пәрләг, сән дәрәчә шәрфәф көрүнурдү. Мурад ағачларынн атын јәһәрчә вурды. Ат јәнә әстә-әстә гәлхды.

— Јоруләндә рәјирсән.

— Јох, Мурад, бәлә јәхшыдыр. Мөшәһи б'түн вәрпәһимлә һисс етмәк истәјирәм.

Мурад бәһинн бунләјиб гәһгәһә чәндә вә сүсдү. Мән бир шеј аһләмәдим. Онда бәхдым. Гәшгабағ иһиди мән. Бөјүк бир өлөһин гаршысында аты сәхлэдү. Вәлчәһи кәдәсинә сәнчылмыш охабкәвәр гәрбиб бир шәј вәрды. Диггәтлә бөхди. Бу, бөјүк һәмнн чәрәтөлчән иди. Ону һәјрәт күтүрдү. «Бу нәдир, ким тәхыб бурәд! Чәһин, вәләс ағач! Нәра, һәрәтөлчән көрәк Јохса ағач

дә хәстөләһи! Ону ки, һәкким мәннә. Өз-әзүнә дөјнн-сә дә, һәрәтөлчәнә тохунмәгә чәсәрәти чәтмәди. Јәһгин бу, мешәбә кәлиб-кәдән олғанн иһидир. Бәс бу нәдир! Торпаг дә гәзәлиб. Бәс хәстөләрнн арасына бәсдырылым сә дөмир нәдир! Нәч нә әнләбә билмирәм. О, атдан јәрә дүшдү. Јазынлыгдыкн бир дөһин үстүндә өјләшди. Бәхыр, фикрләршәр, ләккин гәһи бир гәрәрә кәлә биллирдик.

— Дәһә һирсләнмәк нисә!

— Бөј, нәчә һирсләнмәһи! Нәч нәдән хәбәрн јохдур. Ахы о кәдәјә ким иһтијәр вәриб ки, мөшәһи әләк-вәләк өләнсин! Бу нәдир, ағач әдәмдәйр ки, кәдәсинә һәрәтөлчән гојуб! Јәри гәзым-гәзым гәзыб, нә үчүн! Мәкәр мешәһин сәһибн јохдур!

— Јәгин ләзымдыр.

— Ләзымдыр, ләзымдыр.— Мурад дөјнә-дөјнә дөһин үстүндән гәлхды.— Кәдәк, сәнә гурбан олсуңлар, јохса јәрин дөһиндән дә олса, тәпәрди онлары. Бу дөфә аты сән миччәкәксән.

МЕШӘДӘ СТАНСИЈА

† НӘКАЈӘ

— Јох, миймәк истәјирәм. Пилјәдә јәхшыдыр.

— Сәһ дә гәрбибәсән. Кујә ки, ат үстүндә мөшәһн көр-мәк олмур.

Мөшәһин чығыры сәһни мәннн үчүн јохә чыхмышды. Кәдиш кәлиш әз олдуғундан бу чығыр хәзәллә, јәргәгә, отлә, коллә өртүлү иди. Јол дөләмә кәдирдик, дик гәлхмаг мүмкүн дөјилди, бир дә көрүрдүн ки, бәһиннн үстүндә гәјә вәр, Фырланыб, доланыб һәмнн гә-јәһин узариндән кәчиб кәдир-сән. Нәфәсини дәрмәк үчүн дөјәндә гаршыда өјилән будәғларын арасындә о тәрәф-дәки јәшыл дөгә сөјр әдирдик. Фикрләршәрдик ки, јәгин о дөғәдән бәријә бәхәндә өјин мәнзәрә көрүнур. Мурад чош ирәлидә иди, будәғларын әрхәсиндә итмишди. Јүзәриядә ачыглыг вәрды, бура нәсә әнчәг сөг тәрәфдән гәлхмаг оларды. Гәбәги һундур иди. Мурад јәнә һирсләнмишди. Гәшгабағы јәр сүпүрүрдү, әвәләчә өлә билдик ки, кәчкимәјим тохуну кәлмир. Амма сонра көрдүм ки, әсәс сабаб бу дөјил.

— һәмнн һундурдаки ачыглыг јәрдә тәхтәдән балача әвчкн учелырды. Мураддан ону сорушунда олланды, чин атыне мийди:

— Бу дөгәгә сәкүб дөгәдәчәгәм.

Атын дөһмәрләјиб сүрәтлә о тәрәфә дөғур кетди. Кәтди, нә кәтди. Мән дә дәһинә јүүрдүм. Ахы әвчкн сәкүб дөгәтмәһи нә мәнәһи! Бәләчә дәрәдән кәчиб, о ачыглыг чәтәндә, көрдүм ки, Мурад атдан дүшүб, чәпәрә өлим-миш бөјүк сәһдә һирсли һирсли дөрд тәрәфә бәхир, һәјәт бәшдән-бәш, днзә гәдәр гәлгән отлардән ибәрәт иди. Ләл јүзәриядә, гурмуш ағачын үстүндә ири шүшә гәб пәрләјәрдди. Әвчкнн гаршысында тәхтәдән узунсә стов, әтрәфиндә нәсә кәтүрәк гојулмушду Мурад ири будәғ тәлчб чәпәр дөгәтмәгә бәшләды.

— Дөјән, Мурад, дөјән!— дөјә гышгыре-гышгыре мән јүүр-рәндә, әвчкндән дә кимсә чыгыр сүрәтлә она сары кәлди:

— Нә әдирсән, әһи!— дөјә Мурадин әрхәсиндә дөјәнди.— Дәһә нисә дөгәдирсән!

Бу зариф гыз сәсиндә нә гәзәр вәрды, нә дә һиддәт. Мурад өһли сәхләјиб, јәвәш-јәвәш әрхәјә чәврилиңдә, өнүндә шәлвәрли, ағ жакетли бир гыз көрдү. Көзүндә өјнәк вәрды, өјнәји чығарды, күлүмсүнә-күлүмсүнә бөхды.

— Сән кимсәһи!— Мурад гәдәһи сорушду, гызын чышыб гәдәһини, диндәһини кәруб гызшыды.— Мөшә курут јәри, јохса истирәһә јәрирдир! Ким иһтијәр вәриб ки, һәјәт сәһсиниз, әв тиһәсиниз, кимн сорушурам, ким!

— Бизнн институт.

— һәнсин институт! Институтун мешәдә нә әзәрһи! Ев онун нөјнә ләзыми!

Мән гызә бәхырдым. Уча бөјлү гыз иди.— Шалвар нәсә ону дәһә дә уча кәстәррди. Ағ жакетинн узун вә готәзли иһләрн сәлләһирди. Пәләгы дә әрхәсиндә јәһил кимн гәһ-мишды. Сәчләрынн гызә вур-дурмушду; бу нәсә әриг, сү-мүкүлү, ағ сифәтнә үјгүн кә-лирдик, кәзәл олмәсә дә, јәрә-шыгыли, истиганли, үрәк бир гыз иди. Мурад ирелијә кәдән-дә гөрхүб кәрјә чәкилдә, илк дөфә иди ки, мәнә сары бәх-ды.

— О шүшә гәб нәдир!— дөјә Мурад һәјәтин о бәһиндә, гу-румуш ағачын үстүнә гојулмуш гәһи гызә кәстәрди.

— Јаһшы сүју үчүн!

— Јаһшыл!— дөјә Мурад һәј-рәтләнди.— О сү нөјнннзә кә-рәкдир!

Мурадин гәзәби сојумушду, гәзәбкннн јәринн күчлү мәрәг тутмушду. Гыз кәзәби көчкн-дирдик.

— Нә олуб, нисә кәзәб вәр-мирсән!— Мурад бу дөфә му-ләјим дилләнди.— Јохса мән-дән гәрдәһ!

— Јох, Ики сәвдән сонрә Зәһрәб кәләчәк.

— Зәһрәб кимдир!

— Мәнн әрмдик. О сизә һәр шәји дөјәр.

— Ики сәвдән сонрә.— дөјә Мурад сәвәтә бәхды.— Јаһшы ики сәвдән сонрә кәләрәм. Јәгин ки, бизә сәмәвәр чәји вәрәрсиниз.

Әвчкн тәхәдән кәлдик. һә-јәтдәки узун стовун бәһиндә сары сәмәвәрн көрәндә Му-радин кәзләри бәрәлә гәлдди:

— Бу нә гәрбә гыздыр, сәм-әвәр гәһнәдыб ки!

Бизн учбөј, гәһин бығыли, күчлү бир кәчч гаршылады. Әһин һәрмәтлә узәдыб:

— Хош кәлимсән, Мурад дә-јил!— дөди, сонра мәннн өһми сыхды.— Бујурун, кәчнн, снфә-рншиһиз дә һазырдыр. Бу кө-рүш јәрнә дүшүб. Бу күн ул-гәлә һәр шәји кәтирдик: сәмә-вәр дә, гәб-гәчәг дә, јәмәкчи-мәк дә. Илк гөнағым дә сиз.—

— А бәлә, мән сәһи тәһи-мы дым әһл...

— Ејиб јох, Мурад дәји, кә-чкн бир сәмәвәр чәји, иһчн, тәһиш оләрһг, һәр һәлдә, сизә јәд әдәм дөјиләм.

Гыз стәкәһләри силлирди. Јә-нә бизн күлүмсүнә-күлүмсүнә гаршылады. Чәји стәкәһләрә сүзүб гаршымызә гојду. Мәнә бу, хусусилә хош кәлдн. Гә-һин мөшәһинн гојнүндә, отлү һәјәтдә, һәр шәжин төһби ол-дугу бир јәрдә бәлә бир мәң-ләк өлә јәрнә дүшүмушду ки! Мурадин кәфи кәкәлмиш, әм-мә мәрәгы һәч әзәлмәһишди.

Көрүнур ки, гыз дә дөһүнә јәтмишди, һәггәтән, о, сәдә вә мәһрибән гызды.

— Мәнн јәхшы тәһијирсән, Мурад дәји. Мән Мәһиш һү-сәһовун олулам.

— Бәј, бизн Мәһишнн! Мө-шә рәхсинн!

— Бәли, онун!

— Ај сәгәли әғәрмыш, бә-лә дә дө! Бәс бу нә һәккәм-дир, мәннн һәч нәдән хәбәр-нин јох...

— Иһнә, Мурад дәји, бу мә-сәлә вәхтиндә сән бурадә јә-хдән. Бизнн ки, хәстәхәна-дәсән, бизнн чоғрағијә инсти-туту мөшәһиндә стансијә јәр-дәди. Торпағы, ағачы, јәһишы, һөвәһи мушәһидә өтмәк, тә-рүбә апармаг, өјрәнмәк үчүн. Мән дә бу јәрләри бәш бәр-мәгим кимн тәһијирәм. Сәһ-дәм өз мөшәһинн.

— Бу мөшә сизә гурбан.

— Ајдә бир дөфә, ики дөфә кәлиб кәдәчәһн.

— Јолдәһиш јәхшы гыздыр, ону һәрдән тәһишнә, бәләһи!

— Елә о институтдән. Улдү-зумуз бәрйишб. Инди дә бир јәрдәһн.

— Хошбәт олун, һәмнә бир јәрдә олун, хош сәдәһнн әһи, днм, мәннн бәсидмн.

Чәдән, јәмәкчән сонрә кәт-мәјә һазырлашдә онлар дә бизә гошулулар. Мурад әзүн-дә дөјилдик. Кәһ чәвәһләрә, кәһ стәнснјәгә, кәһ мөшәјә бәхир, кәһ дә гуләһыма пәчиһидәјир-дик:

— Вәрәм бәлә ағыллы чәвәһ-ләрә!

Јәри-иһтијәри чәврилиб әр-хәјә бәхдым. Узәгдә, һундур јәрдәки ачыглыгдә үчәлән бә-ләчә әвчкн иди мәнә ојунмаг кимн көрүндү. Мөшәдә стәнси-јә!

Тофиг МАҺМУД.